

ז' בניסן תש"ף, 1.4.2020

גיליון מס' 704

פרשת צו

לא נותקה עוד השלשלת

מאת תחיה תמרי, שדה אליהו

בני משפחת תמרי-ברוכי נוהגים בבתיהם ובכל מפגש משפחתי, לשיר, בכוונה גדולה, את השיר "לא נותקה עוד השלשלת": לא נְתָקָה עוֹד הַשְּׁלֶשֶׁלֶת | מִמְשִׁיכָהּ לָהּ הַשְּׁלֶשֶׁלֶת | מִנִּי אֲבוֹת אֱלֹהֵי בְנֵים | מִדְּוָרֵי דוֹרוֹת | אֲבוֹתֵינוּ עֵת רָקְדוּ | עֲצָמוּ הֵיטֵב עֵינֵיהֶם | מֵעֵינֹת חֲדָה אֲזַ נִפְרְצוּ | קָלוּ כָּכָה רַגְלֵיהֶם (יצחק למדן).

בתורה מופיעים ארבעה סיפורים על משברים אישיים, שהמשותף להם אינם המילים, אלא המנגינה. משה רבנו קרא בסוף ימיו לתורה "שירה". גם בחוברת "עמודים" האחרונה נכתב על הקשר שבין מילים לצלילים, והרשימות הרחיבו דעתו של הקורא. במאה העשירית נוצרה בטבריה, מערכת סימון לטעמי המקרא, אחד הטעמים נדיר ומיוחד, נקרא שלשלת, צורתו מסולסלת והמנגינה עולה ויורדת ושוב עולה ויורדת. הוא מופיע רק ארבע פעמים בכל התורה ובכל פעם מדובר על משבר קיומי, באחד מארבעת האירועים.

שלוש שלשלות נמצאות בספר בראשית, הרביעית נמצאת בפרשה שלנו, פרשת צו. השלשלת הראשונה מופיעה בסיפורו של לוט שיושב בסדום, מעורב מאוד באוכלוסייה המקומית. לוט ישב בשערי העיר, וכנראה היה שופט. בנותיו נישאו למקומיים. וכשהגיעו שני זרים והורו לו לעזוב, כי אלוקים עומד להחריב את העיר, לוט היסס. כל עתידו היה מושקע בזהותו החדשה, זו שביקש לעצמו ולבנותיו, הוא התמהמה בתשובתו. על המילה "ויתמהמה" מסומנת שלשלת.

באירוע השני, אברהם מבקש מאליעזר עבדו למצוא כלה ליצחק. נראה שאליעזר, ע"פ המפרשים, לא היה לגמרי שלם עם השליחות. שהרי אם השליחות תצליח, ויצחק יבנה לו בית וייוולדו ילדים, הם יהיו יורשיו של אברהם (והיה הרבה מה לרשת...). וכמובן שאז, הסיכויים שאליעזר וצאצאיו יוכלו לרשת את רכושו ונחלתו של אברהם יהיו אפסיים. אברהם מצוטט בפרק ט"ו "ה' א-לוהים מה תתן לי ואנכי הולך ערירי וכן משק ביתי הוא דמשק אליעזר? ... הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי". בליבו של אליעזר מתרחש מאבק פנימי של נאמנות מצד אחד, והשאיפה לירושה ולנכסים מצד שני, אך הנאמנות של אליעזר לאברהם אדונו עומדת יפה במבחן. אליעזר מתפלל להצלחת שליחותו והמילה הראשונה ויאמר מוטעמת בשלשלת: "ויאמר ה' א-להי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם".

השלשלת השלישית מפגישה אותנו במצרים עם יוסף, בניסיון הפיתוי של אשת פוטיפר. יוסף מסרב, "ממאן בלשון התורה, ומנמק את סירובו, בהפרת האמון שפוטיפר נותן בו. אלא שהמילה "וימאן" מוטעמת בשלשלת. במדרש תנחומא, - וישב ח' (לא ניתן לציטוט משום אורכו) וגם פרשני ימי הביניים רואים נחישות מצד יוסף לסרב. זו לא הייתה התנגשות רגילה של ניסיון פיתוי לבין האיפוק שנדרש. אין לשכוח שיוסף רק הגיע למצרים, אחיו דחו אותו

והוא מתחיל בחיים חדשים. מדוע שישמור אמונים למשפחה ולקוד ההתנהגות שהיה מקובל בה? הסירוב, המיאון, היה ההתנגשות בין הזהויות שלו - מצרי או עברי?

השלשלת הרביעית, המצויה בפרשה שלנו קשורה למנהיגות ולהכרעות באומץ, בעשייה ובענווה. אחרי חטא העגל, בציווי של א-לוהים, משה מורה לעם לבנות משכן, והמלאכה אמנם נשלמה. הוא מלביש את אחיו אהרון בבגדי הכהן הגדול, מושח אותו בשמן המשחה, ומקריב את הקרבנות הנדרשים. והנה מעל המילה "וַיִּשְׁחָט" מופיעה שלשלת. מדוע? למדנו כבר שבשלושת המקרים הקודמים, כל שלשלת היא סימן למאבק פנימי, אך פה אין שום סימן למשבר אצל משה. בתלמוד במסכת זבחים, מסופר כי כאשר התגלה א-לוהים למשה בסנה, ניסה משה להשתמט כמה פעמים, מהפניה להנהיג את העם. לבסוף אמר לו א-לוהים שאהרון יתלווה אליו, ויהי לו לפה (שמות ד'). ע"פ התלמוד, איבד משה את הכהונה לאהרון במעמד זה. והנה המאבק הפנימי של משה, שהשלשלת מכוונת אליו - הוא נותן לאחיו את המשרה שהוא בעצמו לעולם לא יחזיק בה. הוא ודאי שמח עבור אחיו, ובלשון מודרנית - מפרגן לו, אך יודע היטב שלא יזכה לראות את בניו וצאצאיו יורשים את כתר הכהונה לדורות.

לסיפור טעמי השלשלת יש מסר מאוד חשוב וברור. הרגע שבו עלינו להחליט ולהכריע מי אנחנו? מי אנו רוצים להיות. לוט איננו סדומי, אלא עברי: אליעזר עבד אברהם, לא היורש; יוסף אינו מצרי, אלא בנו של יעקב; משה הוא נביא ולא כהן. הרב יונתן זקס אומר - "כדי לומר 'כן' למי שאנחנו, דרוש אומץ לומר "לא" למי ולמה שאנחנו לא רוצים להיות".

ולסיום - משהו אישי. הבוקר (יום שני כ"ז באדר), התבשרנו על פטירתו באופן פתאומי, של חגי ברוכי ז"ל מעפרה, ששורשיו בקבוץ הדתי (טירת צבי, יבנה ועין הנצי"ב). בין שאר כישוריו של חגי, האח הבכור/בן דוד למשפחת ברוכי תמרי, התבלטה אהבתו לשירה ולזמר העברי. הוא ידע בעל-פה מאות שירים ולחנים עבריים. חגי היה איש ספר, ובעל ידע עצום בהיסטוריה היהודית והציונית. בשנה האחרונה הספיק חגי להוציא ספר על תולדות המשפחה וקרא לו "חוליה בשלשלת". נְמִשֵּׁךְ הַלְאָה הַשְּׂרָשְׁרֵת | אֵן תּוֹבֵיל לְאֵן תּוֹלִיךְ | הַלְאָה הַלְאָה הַלְאָה הַלְאָה | בְּל נְחֻקָּה בְּל נְשָׂאָל.

לכל חברי הקבוץ הדתי, "שנדע ימים טובים מאלה". שבת שלום!

תחיה תמרי, חברת קיבוץ שדה אליהו.

דף פרשת שבוע על הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il